

REMISSVAR

2020-05-29

Dnr: BO 2020-0104

Kriminalvården

Synpunkter på Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om transporter av frihetsberövade personer (dnr 2020-2220)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts tillfälle att ge synpunkter på Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om transporter av frihetsberövade personer. Barnombudsmannen kommenterar förslagen utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige.

Barnombudsmannen är positiv till att nya föreskrifter och allmänna råd om transporter av frihetsberövade tas fram och att dessa innehåller skrivningar utifrån ett barnrättsperspektiv.

Det är viktigt att vid en transport av ett frihetsberövat barn säkerställa barnets rättigheter såsom de kommer till uttryck i barnkonventionen. Av artikel 37 i konventionen framgår bland annat att varje frihetsberövat barn ska behandlas humant och med respekt för människans inneboende värdighet och på ett sätt som beaktar behoven hos personer i dess ålder. Artikel 40 behandlar ett barns rätt till en barnanpassad straffrättslig process och kriminalvård vilket ska främja ett barns återanpassning och bidra till en konstruktiv roll i samhället. Rättigheterna i barnkonventionen gäller, enligt artikel 2, alla barn inom en stats jurisdiktion utan åtskillnad, även barn som söker asyl eller som befinner sig utan tillstånd i Sverige omfattas. I alla beslut som rör barn, ska vidare i första hand beaktas vad som är barnets bästa enligt artikel 3 i barnkonventionen. Att säkerställa barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn är också av särskild vikt mot bakgrund av att barnkonventionen är svensk lag sedan den 1 januari 2020.

FN:s barnrättskommitté understryker att barn skiljer sig från vuxna i sin fysiska och psykiska utveckling och i sina känslomässiga och behov.¹ Dessa skillnader är ett av skälen till att barn inom rättskipningen måste behandlas annorlunda än vuxna. Enligt FN:s barnrättskommitté ska frihetsberövade barn hållas i transport eller i polisceller endast som en sista utväg och för kortast möjliga tid.²

¹ FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 24 om barnets rättigheter i rättssystemet, punkt 2.

² FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 24 om barnets rättigheter i rättssystemet, punkt 85.

Transport som avser barn

Under föreskrifternas gemensamma bestämmelser har en skrivning lyfts in, om att barnets bästa alltid ska beaktas vid planering och genomförande av en transport som avser barn.

Barnombudsmannen ser positivt på att detta är en gemensam bestämmelse som är tillämplig vid samtliga transporter och ska reglera på vilket sätt Kriminalvården ska bemöta och behandla barn. Barnombudsmannen ser dock ett behov av att arbetet med barnets bästa-prövningar konkretiseras genom rättslig och praktisk vägledning i till exempel handböcker och att implementeringen kompletteras med exempelvis utbildningsinsatser för att få genomslag fullt ut.

Samtransport

Det framgår i föreskrifterna att en transport inte ska utföras genom samtransport, om det på grund av någon särskild omständighet kan antas medföra obehag eller liknande för en klient. Samt att en samtransport av klienter som är frihetsberövade med stöd av olika lagstiftning i möjligaste mån ska undvikas.

Barnombudsmannen ser positivt på Kriminalvårdens restriktivitet kring samtransporter men anser att det är av största vikt att samtransporter, mellan Kriminalvårdens egna klienter och barn och unga som transporteras enligt de olika lagarna om tvångsvård, helt undviks.

Barnombudsmannen vill i sammanhanget även förtydliga olämpligheten i att samtransportera barn tillsammans med vuxna. I artikel 37 i barnkonventionen framhålls att varje frihetsberövat barn ska hållas åtskilt från vuxna om det inte anses vara till barnets bästa att inte göra detta.

Förvar

Enligt föreskrifterna får ett barn under 15 år inte tas i förvar. Gällande barn mellan 15 och 18 år får ett förvarstagande ske endast när det finns särskilda skäl. Det förtydligas i allmänna råden att förvarstagande för den som är under 18 år endast får ske som en sista utväg och för kortast möjliga tid, vilket knyter an till skrivningar i artikel 37 i barnkonventionen.

Barnombudsmannen ser positivt på att förvarstagande av barn mellan 15 och 18 år under transport ska ske som en sista utväg men vill också påminna om att varje gång ett barn placeras i förvar är en inskränkning av barnets mänskliga rättigheter. Enligt barnkonventionen artikel 37 får inget barn godtyckligt berövas sin frihet och ska behandlas humant, med respekt för människans inneboende värdighet samt på ett sätt som beaktar behoven hos personer i dess ålder.

Föredragande i ärendet har varit juristen Li Melander.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman